SCIENCE AND SOCIETY-
FAN VA JAMIYAT- НАУКА И ОБЩЕСТВО
ILMIY JURNAL

Issue - 10(2026) / ISSN 2992-913X Available at www.uznauka.uz

SUN'IY INTELLEKT VA ZAMONAVIY HUQUQ. INSON HUQUQLARINING YANGI QIRRALARI QANDAY SHAKLLANMOQDA?

Hikmatullayeva Zaynab Xurshidovna

M.S.Vosiqova nomidagi akademik litsey 1.12-guruh o'quvchisi

Ilmiy rahbar: filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Gazibekova Sohiba Yusupovna

Elektron pochta: zaynabkhurshidovna@gmail.com

Annotatsiya. *Mazkur maqolada sun'iy intellekt texnologiyalarining jadal rivojlanishi sharoitida zamonaviy huquq va inson huquqlarining o'zaro bog'liqligi tahlil qilinadi. Tadqiqotda sun'iy intellektdan foydalanish jarayonida shaxsiy hayot daxlsizligi, shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish, tenglik va kamsitilmaslik, axborot olish hamda adolatli munosabatda bo'lish kabi fundamental inson huquqlariga ta'sir ko'rsatuvchi masalalar yoritiladi. Shuningdek, sun'iy intellekt asosida qabul qilinadigan qarorlarning shaffofligi, inson nazorati va javobgarlik masalalari huquqiy nuqtayi nazardan ko'rib chiqiladi. Maqolada sun'iy intellektning rivojlanishi natijasida yuzaga kelayotgan yangi huquqiy munosabatlar hamda inson huquqlarini raqamli muhitda samarali himoya qilishning zamonaviy mexanizmlari tahlil qilinadi. Tadqiqot yakunida texnologik taraqqiyot va inson huquqlarini ta'minlash o'rtasidagi muvozanatni saqlashga qaratilgan ilmiy-amaliy xulosalar ilgari suriladi.*

SCIENCE AND SOCIETY-
FAN VA JAMIYAT- НАУКА И ОБЩЕСТВО
ILMIY JURNAL

Issue - 10(2026) / ISSN 2992-913X Available at www.uznauka.uz

Kalit so'zlar: *sun'iy intellekt, zamonaviy huquq, inson huquqlari, shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish, shaxsiy hayot daxlsizligi, raqamli huquqlar, huquqiy tartibga solish, sun'iy intellekt xavflari, shaffoflik, inson nazorati.*

ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ И СОВРЕМЕННОЕ ПРАВО. КАК ФОРМИРУЮТСЯ НОВЫЕ ГРАНИ ПРАВ ЧЕЛОВЕКА?

Хикматуллаева Зайнаб Хуршидовна

Учащаяся группы 1.12 Академического лицея имени М.С. Восиковой

Научный руководитель: доктор философии (PhD) по филологическим наукам Газибекова Сохиба Юсуповна

Электронная почта: zaynabkhurshidovna@gmail.com

Аннотация. В данной статье анализируется взаимосвязь современного права и прав человека в условиях стремительного развития технологий искусственного интеллекта. В исследовании рассматриваются вопросы, влияющие на основные права человека в процессе использования искусственного интеллекта, включая неприкосновенность частной жизни, защиту персональных данных, равенство и недопущение дискриминации, доступ к информации, а также право на справедливое отношение. Кроме того, с правовой точки зрения рассматриваются вопросы прозрачности решений, принимаемых на основе искусственного интеллекта, человеческого контроля и ответственности. В статье анализируются новые правоотношения, возникающие в результате развития искусственного интеллекта, а также современные механизмы эффективной защиты прав человека в цифровой среде. В заключение исследования представлены научно-практические

SCIENCE AND SOCIETY-
FAN VA JAMIYAT- НАУКА И ОБЩЕСТВО
ILMIY JURNAL

Issue - 10(2026) / ISSN 2992-913X Available at www.uznauka.uz

выводы, направленные на обеспечение баланса между технологическим прогрессом и защитой прав человека.

Ключевые слова: искусственный интеллект, современное право, права человека, защита персональных данных, неприкосновенность частной жизни, цифровые права, правовое регулирование, риски искусственного интеллекта, прозрачность, человеческий контроль.

ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND MODERN LAW. HOW ARE NEW DIMENSIONS OF HUMAN RIGHTS TAKING SHAPE?

Hikmatullayeva Zaynab Xurshidovna
Student of group 1.12, Academic Lyceum named after M.S. Vosiqova
Scientific supervisor: Doctor of Philosophy (PhD) in Philology Gazibekova Sohiba Yusupovna
E-mail: zaynabkhurshidovna@gmail.com

Abstract. This article analyzes the interrelationship between modern law and human rights in the context of the rapid development of artificial intelligence technologies. The study examines issues affecting fundamental human rights in the use of artificial intelligence, including the right to privacy, protection of personal data, equality and non-discrimination, access to information, and fair treatment. Furthermore, the transparency of decisions made on the basis of artificial intelligence, human oversight, and accountability are considered from a legal perspective. The article analyzes new legal relations emerging as a result of the

SCIENCE AND SOCIETY-
FAN VA JAMIYAT- НАУКА И ОБЩЕСТВО
ILMIY JURNAL

Issue - 10(2026) / ISSN 2992-913X Available at www.uznauka.uz

development of artificial intelligence, as well as modern mechanisms for effectively protecting human rights in the digital environment. The study concludes by presenting scientific and practical findings aimed at maintaining a balance between technological progress and the protection of human rights.

Keywords: artificial intelligence, modern law, human rights, personal data protection, right to privacy, digital rights, legal regulation, risks of artificial intelligence, transparency, human oversight.

KIRISH. Sun’iy intellektning rivojlanishi zamonaviy jamiyat hayotini sezilarli darajada o‘zgartirmoqda. Bugungi kunda AI ta’lim, tibbiyot, moliya, davlat xizmatlari va boshqa ko‘plab sohalarda inson faoliyatini yengillashtirish uchun qo‘llanilmoqda. Masalan, ta’limda ma’lumot izlash va o‘quv jarayonini tashkil etishda, tibbiyotda kasalliklarni aniqlashga yordam berishda, davlat xizmatlarida esa ayrim jarayonlarni tezlashtirishda undan foydalanilmoqda. Bu esa vaqtni tejash, xizmatlardan foydalanishni qulaylashtirish va katta hajmdagi ma’lumotlarni tez tahlil qilish imkonini bermoqda. Biroq texnologiyaning imkoniyatlari kengaygani sari uning inson huquqlariga ta’siri ham muhim masalaga aylanmoqda [2].

ASOSIY QISM (MUHOKAMA VA NATIJA). Avvalo, shaxsiy hayot daxlsizligi va shaxsiy ma’lumotlarni himoya qilish masalasiga e’tibor qaratish lozim. Sun’iy intellekt samarali ishlashi uchun katta hajmdagi ma’lumotlarni tahlil qiladi. Bu ma’lumotlar orasida insonning shaxsiy hayotiga tegishli ma’lumotlar ham bo‘lishi mumkin. Shu sababli insonning ma’lumotlari qayerda saqlanishi, qanday maqsadda ishlatilishi va ulardan kim foydalanishi ustidan tegishli nazorat

SCIENCE AND SOCIETY-
FAN VA JAMIYAT- НАУКА И ОБЩЕСТВО
ILMIY JURNAL

Issue - 10(2026) / ISSN 2992-913X Available at www.uznauka.uz

bo‘lishi kerak. Aks holda texnologik qulaylik insonning shaxsiy hayotiga aralashish xavfini yuzaga keltirishi mumkin.

Tenglik, kamsitilmaslik va qarorlarning shaffofligi ham AI bilan bog‘liq muhim masalalardandir. Agar sun’iy intellekt foydalanayotgan ma’lumotlarda noto‘g‘ri qarashlar mavjud bo‘lsa, bu ayrim insonlarga nisbatan adolatsiz natijaga olib kelishi mumkin. Shuning uchun AI tizimlari barcha insonlarga teng munosabatda bo‘lishi, inson huquqlariga ta’sir qiladigan qarorlar esa imkon qadar tushunarli va izohlanadigan bo‘lishi kerak [1]. Inson o‘ziga nisbatan qanday qaror qabul qilinganini bilish va zarur hollarda uni qayta ko‘rib chiqishni talab qilish imkoniyatiga ega bo‘lishi muhim.

Sun’iy intellektning qaror qabul qilishdagi roli ortib borayotgani inson nazorati va javobgarlik masalasini ham dolzarb qilmoqda. AI inson faoliyatini tezlashtirishi va murakkab ma’lumotlarni tahlil qilishda yordam berishi mumkin, ammo uning chiqargan natijasi har doim ham xatosiz bo‘lmaydi. Ayniqsa insonning huquqi, erkinligi yoki manfaatiga jiddiy ta’sir qiladigan masalalarda yakuniy nazorat inson tomonidan amalga oshirilishi kerak. Agar AI xato qaror chiqarib, insonning huquqiga zarar yetkazsa, buning uchun kim javob berishi ham aniq belgilangan bo‘lishi zarur.

Shu bilan birga, sun’iy intellekt jamiyat uchun faqat xavf manbai emas, balki katta imkoniyat ham yaratmoqda. Tibbiyotda shifokorlarga ma’lumotlarni tahlil qilishda yordam berishi, ta’limda o‘quvchilarning bilim olish jarayonini qo‘llab-quvvatlashi, davlat xizmatlarida ayrim jarayonlarni avtomatlashtirishi va kundalik hayotda kerakli ma’lumotni tez topishga yordam berishi insonlarning vaqtini tejamoqda. Demak, AI to‘g‘ri va mas’uliyatli qo‘llanilganda jamiyatda xizmatlar

SCIENCE AND SOCIETY-
FAN VA JAMIYAT- НАУКА И ОБЩЕСТВО
ILMIY JURNAL

Issue - 10(2026) / ISSN 2992-913X Available at www.uznauka.uz

sifatini oshirish, mehnat unumdorligini yaxshilash va yangi imkoniyatlar yaratishga xizmat qilishi mumkin.

Biroq ushbu imkoniyatlardan foydalanish jarayonida huquqiy himoya mexanizmlari ham rivojlanib borishi kerak. Shaxsiy ma’lumotlarni himoya qilish, AI faoliyatini nazorat qilish, qarorlarning tushunarli bo‘lishi va huquqi buzilgan shaxsga murojaat qilish imkoniyatining mavjudligi shular jumlasidandir. Zamonaviy huquqning vazifasi texnologik rivojlanishni cheklash emas, balki uning inson manfaatlariga xizmat qilishini ta’minlashdan iborat.

XULOSA. Texnologiyaning rivojlanishi inson manfaatlariga xizmat qilgan taqdirdagina haqiqiy ijtimoiy ahamiyat kasb etadi. Shu sababli sun’iy intellektdan foydalanish jarayonida inson huquqlarini himoya qiluvchi huquqiy mexanizmlarni takomillashtirish, javobgarlik va nazoratning aniq chegaralarini belgilash muhimdir. Texnologiya qanchalik rivojlanmasin, insonning shaxsiy hayoti, tengligi, erkinligi va qadr-qimmati asosiy mezon bo‘lib qolishi lozim. Aynan texnologik taraqqiyot va inson huquqlari o‘rtasidagi muvozanatni ta’minlash zamonaviy huquqning eng muhim vazifalaridan biridir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. UNESCO. Recommendation on the Ethics of Artificial Intelligence. Paris: UNESCO, 2021.

2. globalsciences.uz [Elektron resurs]. URL: https://globalsciences.uz